

X

Književna poročila.

X

poesije. Med pesmimi, ki jih je Prešeren sam določil za svojo zbirk, gotovo ni nobene take, ki bi po svoji estetski vrednosti ne spadala v tako antologijo. Zato je antologija iz Prešerna seveda še posebno subjektivna stvar. Namesto treh narodnih pesmi, ki jih je Prešeren predelal, bi sprejel jaz n. pr. «Zdravljico» itd. Vprašanje je tudi, kaj je pri taki antologiji, ki je sprejela izmed 111 pesnitev Prešernovih «Pesmi» 40, umestnejše da se drži Prešernove razporedbe, kakor Glonar, ali da ustvari po svojih vidikih novo.

Glonarjev oris življenja in dela Prešernovega (7—19) v glavnem svoj namen pač doseže: da približa pesnika čitateljem ter jim služi obenem za komentar k razumevanju pesmi. Prešernov pomen za Slovence je z ozirom na publiko, kateri je antologija namenjena, pač pre malo poudarjen. O posameznostih bi se dalo govoriti, toda Glonarjev namen v tem uvodu antologiji ni mogel biti, da utira prešernologiji nova pota.

Fr. Kidrič.

Branko Mašić: Deda-Joksim, narodni poslanik, lihvar i predsednik svakojakih društava za pomoć i humanitarnost. Novo izdanje «Književnog Juga». Zagreb. 1922.

V predvojni dobi bi ne bili lahko razumeli te prav posebne, pogumno pisane knjige o orientalstvu predvojne Srbije. Ali zdaj, ko nas vsakdanje življenje in trpljenje spominjata »...na velike i masne zarade, poslove, zakupe i nabavke, recimo, kod ishrane vojske ili siroynašnih krajeva; kod iskoriščanja državnih majdana (t. j. rudnikov), šumâ, zemlje, rekâ i jezerâ; ili kod gradnje i podizanja drumova (t. j. cest), čuprija (t. j. mostov), željeznicâ, javnih zgrada i još bez broj drugih državnih potreba...», zdaj avtorja že razumemo, ko nam z bistrim opazovanjem in z ostro satiro slika dejanje in nehanje Joksima Popadića, narodnega poslanca, oderuha itd.

Zdi se mi, da je vsa nравstvena vrednost tega socijalnega romana — po svoji zasnovi sicer nekoliko preražganega in razmetanega — ravno v tem, da nam zvesto in realistično odkriva in kaže življenje, kakršno je Br. Mašić pač gledal, se jezik, smejal in jokal nad njim.

Deda-Joksim je cel ptič. Zna živeti, zmerom ve, kaj hoče. Na vesti ima silnih grehov in hudobij. Ali v njem bedi zares čisto slovanska duša, prečuvstvena, preslabia, da bi premagala strasti in zlo, pa se vendarle kesa grehov, dokler ga znova ne omamijo nove strasti, novi grehi in mu ne zatemni vsaj začasno vse, kar je lepo, dobro in pošteno.

Iz knjige diha prav posebna, močna balkanska čutnost, ki večkrat rada spolzne v čudne orgije. V bralcu vzbudi s prirodno močjo opisovanega življenja zavestno soobčutje.

Slog je krepak, v opisovanju narave tudi lep in poetičen.

Risbe J. Kljakovića so prav lepe, mojstrske in knjigi v krasno dopolnilo.

Ivan Zorec.

D. Nedelkovitch: La philosophie naturelle et relativiste de R. J. Boscovich. Paris 1922. Éditions de la vie universitaire. Cena 20 Frs.

Rude J. Bošković je Slovencem že po imenu malo znan, po svojih delih pa gotovo večini popolnoma neznan. In vendar je to edini Jugoslovan, čigar ime se lahko imenuje v vrsti z imeni svetovnih duševnih velikanov kakor Newtona, Leibniza in Kanta. O njem je po pravici trdil dr. Br. Truhelka, da je »u prilično pustoj vasion* naše nauke najkupnija zvijezda«, za katero daleč zaostajajo vse druge (Jug. Njiva VI. 6. 1922., str. 445.) in na temeljih Boškovičeve znanstvene zapuščine se ima po njegovem mnenju zidati hram »jedinstvene jugoslavjenske nauke« (Jug. Njiva-Obnova IV. 27. 1920., str. 570.).